

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

89971

BOZP VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

2011

Maroš Lörincz

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BOZP VO VÝCHOVE A VZDELÁVANÍ

Bakalárska práca

Študijný program: bezpečnosť a ochrana pri práci (jednoodborové štúdium,
bakalársky I. st., denná forma)

Študijný odbor: 8.3.5 Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci

Školiace pracovisko: Katedra techniky a technologických informácií

Školiteľ: doc. PaedDr. Mária Vargová PhD.

Nitra 2011

Maroš Lörincz

POĎAKOVANIE

Dovolím si poďakovať mojej školiteľke doc. PaedDr. Márii Vargovej, PhD. za cenné rady a pripomienky, ktoré mi pomohli pri vypracovaní bakalárskej práce.

V Nitre, ...

.....

podpis

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracoval samostatne a všetku použitú literatúru som uviedol v zozname bibliografických odkazov.

V Nitre, ...

.....

podpis

ABSTRAKT

LÖRINCZ, Maroš: BOZP vo výchove a vzdelávaní. [Bakalárska práca]/ Maroš Lörincz – Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Pedagogická fakulta; Katedra techniky a informačných technológií. – Školiteľ: doc. PaedDr. Mária Vargová, PhD. V Nitre: PF UKF, 2011.

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci patrí k základným právam občanov. Zaoberajú sa ňou kompetentné orgány, ktoré určujú prostredníctvom úkonov, smerníc, nariadení a vyhlášok priaznivé podmienky pre prácu, čím sa môžu znížiť nepriaznivé dôsledky práce, ku ktorým patria pracovné úrazy. Problematika BOZP je veľmi rozsiahla a v bakalárskej práci je spracovaná do jednej časti, ktorá obsahuje tri kapitoly. V prvej kapitole je uvedená charakteristika základných pojmov, ktoré súvisia s výchovou a vzdelávaním na ZŠ. V súčasnosti musia školy uskutočňovať vzdelávanie podľa nového školského zákona platného od školského roku 2008/2009. V druhej kapitole sa ním zaoberáme zvlášť pre primárne vzdelávanie a zvlášť pre nižšie sekundárne vzdelávanie.

Tretia kapitola je zameraná na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na základných školách, ktorá zahŕňa výchovu a vzdelávanie ako žiakov tak aj lektorov, opisuje postavenie bezpečnostného technika na základných školách, uvádza základné požiadavky na pracovné prostredie, bezpečnosť pri práci v dielňach, s ručnými pracovnými nástrojmi a náradím, taktiež opisuje pracovný úraz, registráciu a evidenciu školských úrazov.

Práca obsahuje jednu tabuľku o vzore záznamu pracovného úrazu a školského úrazu.

Kľúčové slová: Bezpečnosť. Ochrana zdravia. Výchova. Vzdelávanie. Pracovné prostredie. Pracovný úraz.

ABSTRACT

LÖRINCZ, Maroš : Sicherheit und Gesundheitsschutz bei der Arbeit in der Bildung und Ausbildung. [Die Bachelorarbeit]/ Maroš Lörincz – Konstantin der Philosoph-Universität in Nitra. Die Pädagogische Fakultät; Institut für Technologie und Information Technologie. – Supervisor: doc. PaedDr. Mária Vargová, PhD. Im Nitra. PF UK, 2011.

Gesundheit und Sicherheit am Arbeitsplatz ist eines der Grundrechte der Bürger. Ist mit dem zuständigen Behörden, die durch Handlungen, Richtlinien, Verordnungen und Erlasse günstige Bedingungen für die Arbeit, die die negativen Folgen der Arbeit, die Unfälle bei der Arbeit gehören reduzieren kann bestimmen.

Arbeitsschutz ist sehr umfangreich und meine Arbeit ist in einem Kapitel, die drei Kapitel enthält. Das erste Kapitel ist zu Eigenschaften der grundlegenden Konzepte in Bezug auf Bildung in der Schule verwiesen. Derzeit müssen die Schulen das Lernen der neuen Schulgesetzes in Kraft seit dem Schuljahr 2008/2009 ausführen. Das zweite Kapitel wird mit ihm getrennt zu behandeln für den Primarbereich und insbesondere für den Sekundarbereich I.

Das dritte Kapitel konzentriert sich auf die Sicherheit und Gesundheit bei der Arbeit in den Grundschulen, die die Ausbildung von Studenten sowie Lehrer umfasst, beschreibt den Status der Sicherheitstechnik in den Grundschulen, die grundlegenden Bestimmungen über das Arbeitsumfeld, Arbeitssicherheit in Werkstätten, mit Hand-Arbeiten Werkzeuge, beschreibt auch ein Unfall bei der Arbeit, Schule Registrierung und Aufzeichnungen der Unfällen.

Das Werk enthält eine Tabelle mit Rekord von Arbeitsunfällen und Schulunfälle.

Stichwörter: Sicherheit. Gesundheitsschutz. Bildung. Ausbildung. Arbeitsumfeld. Arbeitsunfall.

OBSAH

ÚVOD

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ.....	10
1.1 Edukácia.....	10
1.2 Stupne vzdelávania	12
1.3 Celoživotné vzdelávanie	14
1.4 Vzdelávacie inštitúcie	15
1.5 Škola ako vzdelávacia inštitúcia.....	16
1.6 Základná škola.....	17
2 VÝCHOVA A VZDELÁVANIE NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH	20
2.1 Štátny vzdelávací program	20
2.1.1 Primárne vzdelávanie - ISCED 1	22
2.1.2 Nižšie sekundárne vzdelávanie - ISCED 2.....	23
2.1.3 Podmienky na zaistenie BOZP v škole - ISCED 1, 2	24
3 BOZP NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH.....	25
3.1 Postavenie bezpečnostného technika na základnej škole.....	25
3.2 Výchova a vzdelávanie lektorov	26
3.3 Výchova a vzdelávanie žiakov na základných školách k BOZP	27
3.4 Metódy a formy práce so žiakmi v oblasti BOZP	28
3.5 Bezpečnostno - hygienické požiadavky na pracovné prostredie.....	29
3.5.1 Bezpečnostné požiadavky pre učebne	32
3.5.2 Bezpečnostné požiadavky pre telovýchovné zariadenia	32
3.5.3 Bezpečnostné požiadavky pre chemické laboratóriá	33
3.5.4 Bezpečnostné požiadavky pre školské dielne	34
3.5.4.1 Bezpečnosť pri práci s ručnými pracovnými nástrojmi a náradím.....	35
3.6 Pracovný a školský úraz.....	38
3.6.1 Registrácia a evidencia školských úrazov	39
3.6.2 Prvá pomoc pri úrazoch.....	41
ZÁVER	44
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	45
PRÍLOHY	47

Zoznam skratiek a značiek

BOZP	- bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
č.	- číslo
Čl.	- článok
°C	- stupeň Celzia
hod.	- hodina
ISCED 1	- prvý stupeň základnej školy, primárne vzdelávanie
ISCED 2	- druhý stupeň základnej školy, nižšie sekundárne vzdelávanie
m	- meter
m ²	- meter štvorcový
m ³	- meter kubický
mm	- milimeter
Lx	- jednotka intenzity osvetlenia
SÚBP	- Slovenský úrad bezpečnosti práce
SR	- Slovenská republika
ŠVP	- Štátny vzdelávací program
ŠKVP	- Školský vzdelávací program
Zb.	- zbierka
Z. z.	- zbierka zákonov
ZŠ	- Základná škola
§	- paragraf

ÚVOD

Zámerom bakalárskej práce je problematika bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní na základných školách a v školských zariadeniach. Opodstatnenosť bezpečnosti a ochrany zdravia na školách vyplýva najmä z poslania školy ako takej, je totiž prostredím, kde sa deti nielen vzdelávajú, ale aj vychovávajú či pracujú. Pre žiakov, pedagógov a ostatných zamestnancov školy sú pracovným prostredím, ktoré musí spĺňať požiadavky na bezpečnosť a hygienu. Podmienky a požiadavky na bezpečnosť práce sú ustanovené v zákonoch. Touto problematikou sa v Slovenskej republike zaoberajú Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, národný inšpektorát práce a krajské inšpektoráty práce.

Na školách všetkých stupňov je Ministerstvo školstva SR orgánom, ktoré má v kompetencii problematiku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Vypracovalo jednotný pracovný poriadok pre pedagogických a ostatných zamestnancov škôl a školských zariadení, ktorý je záväzný tak pre štátne ako aj cirkevné či súkromné školy a školské zariadenia. Konkretizuje zásady uplatňovania hygienických, požiarnych a iných predpisov a pokynov príslušných orgánov, vzťahujúce sa na vyučovacie predmety, kde je možné eventuálne ohrozenie zdravia, napríklad na hodinách technickej výchovy, telesnej výchovy a podľa stanovených metodických postupov aj na hodinách fyziky a chémie.

Cieľom bakalárskej práce je danú tému spracovať tak, aby z jej riešenia vyplynuli závery vzťahujúce sa na bezpečnosť a hygienu žiakov a pedagógov nielen počas vyučovania na jednotlivých vyučovacích predmetoch, ale aj mimo vyučovania v školských zariadeniach pri záujmových činnostiach a aby si osvojili základy bezpečnej práce

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ

Počas celého života, či už v detstve, škole alebo v práci, sa človek dostáva do situácií, ktoré mu prinášajú ako pozitívne tak aj negatívne udalosti. Týmito negatívami sú práve pracovné úrazy a takisto aj choroby z povolania. Ich závažné následky si človek uvedomí až vtedy, keď sa mu naozaj prihodí a až potom zistí, aký je jeho život a zdravie dôležité a cenné. Preto je potrebné, aby poznal základné zásady bezpečnej práce a osvojil si základné predpisy, akceptovaním ktorých v budúcnosti môže predísť prípadným negatívnym udalostiam, ktoré mu ohrozia zdravie. Predchádzaniu úrazov pomáha výchova a vzdelávanie, ktoré začína už v predprimárnom vzdelávaní a následne v školách na jednotlivých stupňoch vzdelávania.

„Problematika bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a metódy prevencie rizík sú predmetom výučby na školách, pripravujúcich žiakov a študentov na výkon povolania a ďalšieho vzdelávania“ (15, § 27).

Je potrebné, aby sa uvedenou problematikou zaoberalo už v predškolskom veku, teda vo výchove tých najmladších. Táto výchova zahŕňa formovanie vzťahu detí k životnému prostrediu, jeho ochrane, zaistenie informácií o bezpečnom pohybe vo svojom okolí, podanie základných vedomostí ohľadom hygienických zásad, naučiť ich bezpečnému zaobchádzaniu s hračkami a vypestovať si návyky bezpečnostného správania sa pri hrách a pri športových činnostiach. Uvedená výchova je potrebná aj z toho dôvodu, aby sa už deti v predškolskom veku pripravovali nielen do života ale aj do ďalšieho stupňa vzdelávania sa na základných školách, kde sa im tieto poznatky prehĺbia.

1.1 Edukácia

Edukácia pochádza z anglického slova „education“. Touto definíciou označujú teoretici pojmy výchova a vzdelávanie. Vychádzajúc z tejto definície sa všetky osoby, ktoré vyučujú, inštruujú druhých ľudí, sa nazývajú edukátory. Patria sem aj inštruktory zvierat ale môže sa jednať aj o inštruovanie umelej inteligencie. Výchovu teda môžeme definovať ako cieľavedomý a uvedomelo organizovaný pedagogický proces, ktorého zámerom je rozvoj osobnosti pomocou aktívneho osvojovania si spoločenských

skúseností, vedomostí, zručností, návykov a spôsobov tvorivej činnosti, postojov a presvedčení v rôznych druhoch činností, či už poznávacích, pracovných, sociálnych, duchovných . V priamom výchovnom procese sa jedná o prenášanie požiadaviek zo strany vychovávajúceho na vychovávaného, určenie postupov a cieľov jednotlivých činností, ako aj kontroly a hodnotenia týchto činností. Pri nepriamom výchovnom pôsobení vychovávateľ riadi výchovný proces nastolením rôznych situácií, vplýva naňho prostredníctvom kolektívu triedy či skupiny.

Výchova žiakov prebieha v škole, mimo školy ako aj počas voľného času vychovávaného a riadi sa určitými formami. Formy sú určité usporiadania aktivít vychovávajúceho a vychovávaného v určitom čase a priestore. Základnou organizačnou formou školy je vyučovacia hodina, ktorej súčasťou je aj výchova. Mimo školy prebiehajú výchovné činnosti v školských zariadeniach, ako sú školské kluby, centrá voľného času, kde sa žiaci okrem vzdelávacej, výchovnej a oddychovej činnosti venujú aj záujmovým činnostiam. Na tejto pôde sa formujú a rozvíjajú konkrétne špeciálne danosti jednotlivých žiakov, osvojujú si socializačné kompetencie, ako je rešpektovanie pravidiel, disciplinovanosť, toleranciu, zásady správania sa v kolektíve. Žiaci získavajú určité vedomosti, zručnosti a návyky v intelektovej, v mravnej, v estetickej ale aj v ekologickej oblasti.

Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia rozdeľujeme na:

- a) školský klub detí,
- b) školské stredisko záujmovej činnosti,
- c) centrum voľného času,
- d) školský internát,
- e) školské hospodárstvo,
- f) stredisko odbornej praxe.

Medzi špeciálne výchovné zariadenia sa zaraďujú:

- a) diagnostické centrum,
- b) reedukačné centrum,
- c) liečebno-výchovné sanatórium.

Školskými zariadeniami výchovného poradenstva a prevencie sú:

- a) centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie,
- b) centrum špeciálno-pedagogického poradenstva.

Medzi školské účelové zariadenia patria:

- a) škola v prírode,
- b) zariadenia školského stravovania,
- c) stredisko služieb v škole.

Školské zariadenia sú časťou výchovno-vzdelávacej sústavy a významnou mierou ovplyvňujú školu a školskú sústavu svojou činnosťou (5).

1.2 Stupne vzdelávania

Po úspešnom absolvovaní daného vzdelávacieho programu alebo jeho ucelenej časti žiak alebo dieťa získava jeden zo stupňov vzdelania. Predprimárne vzdelanie získa dieťa ukončením posledného ročníka vzdelávacieho programu v materskej škole. O ukončenom stupni daného vzdelania získava doklad o osvedčení absolvovania predprimárneho vzdelávania.

Podľa školského zákona č. 245/2008 (16) sa vzdelanie člení na základné vzdelanie, stredné vzdelanie a vyššie odborné vzdelanie.

Základné vzdelanie sa rozdeľuje na:

- primárne vzdelanie, ktoré žiak získava po úspešnom absolvovaní posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu pre prvý stupeň základnej školy, alebo ktoré žiak s mentálnym postihnutím nadobúda absolvovaním posledného ročníka základnej školy, o získanom stupni vzdelania dostáva doklad, ktorým je vysvedčenie s doložkou,
- nižšie stredné vzdelanie, ktoré získava žiak po úspešnom absolvovaní posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu pre druhý stupeň základnej školy alebo po úspešnom absolvovaní prvého ročníka päťročného vzdelávacieho programu v strednej škole, do ktorého sú prijímaní žiaci z ôsmeho ročníka základnej školy, alebo po úspešnom absolvovaní štvrtého ročníka osemročného

vzdelávacieho programu v strednej škole, alebo absolvovaním tretieho ročníka vzdelávacieho programu praktickej školy; o získanom stupni vzdelania dostáva žiak doklad, ktorým je vysvedčenie s doložkou.

Stredné vzdelanie sa rozdeľuje na :

- nižšie stredné odborné vzdelanie alebo nazývané ako nižšie sekundárne, ktoré žiak získa po úspešnom absolvovaní posledného ročníka dvojročného vzdelávacieho programu v strednej odbornej škole alebo po úspešnom absolvovaní posledného ročníka vzdelávacieho programu v odbornom učilišti, ktorý žiak získava ukončením záverečnou skúškou; o získanom stupni vzdelania získava žiak doklad, ktorým je vysvedčenie o záverečnej skúške a zároveň je aj dokladom o získanej kvalifikácii; dokladom pre učebné odbory, ktoré sú určené štátnym vzdelávacím programom, môže byť aj výučný list,
- stredné odborné vzdelanie, nazývané tiež ako sekundárne, získava žiak po úspešnom absolvovaní posledného ročníka minimálne trojročného a maximálne štvorročného vzdelávacieho programu v strednej odbornej škole, ktorý žiak ukončí formou záverečnej skúšky; získaním stupňa vzdelania dostáva žiak doklad, ktorým je vysvedčenie o záverečnej skúške s doložkou a zároveň je dokladom o získanej kvalifikácii aj výučný list,
- úplné stredné všeobecné vzdelanie, označované aj ako vyššie sekundárne, získava žiak po úspešnom absolvovaní posledného ročníka minimálne štvorročného a maximálne osemročného vzdelávacieho programu v gymnáziu, ktorý žiak ukončuje formou maturitnej skúšky; žiak získava o získanom stupni vzdelania doklad, ktorým je vysvedčenie o maturitnej skúške,
- úplné stredné odborné vzdelanie, označované aj ako vyššie sekundárne, získava žiak po úspešnom absolvovaní posledného ročníka minimálne štvorročného a maximálne päťročného vzdelávacieho programu v strednej odbornej škole, ktorý žiak ukončuje formou maturitnej skúšky, kedy žiak získava doklad o získaní stupňa vzdelania, zároveň je dokladom o získanej kvalifikácii aj vysvedčenie o maturitnej skúške a v študijných odboroch, ktoré sú určené štátnym vzdelávacím programom, to môže byť aj doklad, ktorým je výučný list.

Vyššie odborné vzdelanie získava žiak po úspešnom absolvovaní:

- minimálne dvojročného a maximálne trojročného vzdelávacieho programu v strednej odbornej škole, ukončuje sa prostredníctvom absolventskej skúšky a žiak získava doklad, ktorým je vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom, ktorý dáva právo používať titul „diplomovaný špecialista“ so skratkou „DiS“, ide o titul, ktorý sa uvádza za priezviskom,
- posledného ročníka šesťročného vzdelávacieho programu v konzervatóriu, ktorý sa ukončuje prostredníctvom absolventskej skúšky, alebo posledného ročníka osemročného vzdelávacieho programu v tanečnom konzervatóriu, kedy žiak o ukončenom vzdelaní získava doklad, ktorým je vysvedčenie o absolventskej skúške a absolventský diplom, ktorý udeľuje právo používať titul „diplomovaný umelec“ so skratkou „DiS.art“, tento titul sa uvádza za priezviskom.

1.3 Celoživotné vzdelávanie

Cieľom a poslaním celoživotného vzdelávania je rozvoj spoločnosti, ako napríklad prostredníctvom udržiavania hospodárskeho rozvoja, tak aj pomocou vyššieho počtu kvalitnejších pracovných miest, lepšou a kvalitnejšou sociálnou súdržnosťou, riadnou ochranou životného prostredia pre nasledujúce generácie a ďalšími inými spôsobmi. Zaoberá sa predovšetkým rozvojom výmeny, spoluprácou a mobilitou v rámci jednotlivých systémov vzdelávania a odbornou prípravou v spoločenstve tak, aby sa stali svetovým štandardom kvality.

Celoživotné vzdelávanie tvorí v rámci vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky:

- a) školské vzdelávanie,
- b) ďalšie vzdelávanie, ktoré nadväzuje na stupeň vzdelania dosiahnutého v školskom vzdelávaní.

Školské vzdelávanie prebieha v materských a základných školách, gymnáziách, stredných a stredných odborných, školách, konzervatóriách, školách pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, zriadených podľa osobitných predpisov a v akreditovaných študijných programoch na vysokých školách, uskutočňovaných podľa osobitného predpisu. Úspešným absolvovaním školského vzdelávania žiak získava stupeň vzdelania.

Ďalším vzdelávaním je vzdelávanie vo vzdelávacích inštitúciách ďalšieho vzdelávania, ktoré nadväzuje na školské vzdelávanie a ponúka možnosť získania čiastočnej alebo úplnej kvalifikácie. Absolvent ďalšieho vzdelávania nezíska stupeň vzdelania, môže si len doplniť, prehĺbiť alebo rozšíriť kvalifikáciu nadobudnutú v školskom vzdelávaní. Ďalšie vzdelávanie prebieha v štátnom jazyku, respektíve podľa možností konkrétnej vzdelávacej inštitúcie, aj v inom ako štátnom jazyku (17).

1.4 Vzdelávacie inštitúcie

K vzdelávacím inštitúciám sa zaraďujú:

- gymnáziá, stredné odborné školy, konzervatóriá, školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, základné umelecké školy, jazykové školy a vysoké školy, ktoré uskutočňujú okrem školského vzdelávania aj vzdelávacie programy,
- právnické osoby, ktoré sa zameriavajú na vzdelávanie a činnosti, ktoré priamo súvisia so vzdelávaním,
- fyzické osoby–podnikatelia, ktoré sa zameriavajú na vzdelávanie a činnosti, ktoré priamo súvisia so vzdelávaním.

Vzdelávacia inštitúcia uskutočňujúca ďalšie vzdelávanie v príslušnom kalendárnom roku má za povinnosť do 15. februára nasledujúceho roku poskytnúť ministerstvu informácie týkajúce sa počtu zamestnancov, ktorí zabezpečujú proces vzdelávania, zdrojov financovania vzdelávania, vekovej a vzdelanostnej štruktúry účastníkov ďalšieho vzdelávania vrátane tých, ktorí úspešne absolvovali záverečnú skúšku a týkajúce sa vzdelávacích činností príslušnej inštitúcie. Ministerstvo následne najneskôr do 31. decembra príslušného kalendárneho roka zverejní na svojej internetovej stránke formulár. Vzdelávacia inštitúcia, ktorá získala potvrdenie o akreditácii vzdelávacieho programu, uskutočňuje akreditovaný vzdelávací program na základe podmienok, ktoré mu boli v rámci akreditácie ustanovené a o jeho uskutočňovaní je povinný viesť dokumentáciu.

Ďalšou jeho úlohou je oznamovať skutočnosti, ktoré sa počas jeho pôsobenia uskutočnili, teda informácie o zmene sídla, názvu, zrušení prípadne zániku vzdelávacej inštitúcie a je povinný zasielať kópie dokladov, ktoré sú úradne osvedčené a súvisia

so zmenami, ktoré oznamuje a to najneskôr do 30 dní odo dňa, kedy sa dané zmeny uskutočnili. Takisto predkladá na posúdenie i zmenu, ktorá sa týka názvu, obsahu a rozsahu vzdelávacieho programu, odborného garanta a lektorského zabezpečenia vzdelávacieho programu. Oznámenie začiatku a miesta poskytovanie akreditovaného vzdelávacieho programu je potrebné pre kontrolu dodržiavania podmienok. Toto oznámenie sa predkladá najmenej desať pracovných dní pred termínom, kedy sa uskutočnení. Ak tak nespraví, je povinný tak učiniť najmenej jeden pracovný deň vopred (17).

1.5 Škola ako vzdelávacia inštitúcia

Štátnu správu na úseku škôl a školských zariadení majú v kompetencii:

- riaditeľ školy alebo riaditeľ školského zariadenia,
- obec,
- samosprávny kraj,
- krajský školský úrad,
- Štátna školská inšpekcia,
- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky,
- iné ústredné orgány štátnej správy, ak tak ustanovuje osobitný predpis.

Na čele školy a školského zariadenia stojí riaditeľ, ktorý zodpovedá za dodržiavanie učebných osnov a plánov, odbornú úroveň výchovno-vzdelávacej práce, za riadne hospodárenie s majetkom v správe či vo vlastníctve školy alebo školského zariadenia, za rozpočet a financovanie školy alebo školského zariadenia. Ďalej má v kompetencii rozhodovanie o prijatí žiaka, odklade povinnej školskej dochádzky, oslobodení žiaka od povinnosti dochádzať do školy a od vzdelávania sa na vyučovacích predmetoch alebo ich častí, takisto rozhoduje o povolení plniť povinnú školskú dochádzku mimo územia Slovenskej republiky, dáva povolenie na vykonanie komisionálnej skúšky alebo na vykonanie skúšky z vyučovacích predmetov aj uchádzačovi, ktorý nie je žiakom školy (18).

Riaditeľ určuje rozvrh hodín, pričom berie do úvahy charakter dennej a týždennej fyziologickej výkonnosti žiakov, na pedagogické, hygienické a pracovné požiadavky žiakov a pedagogických zamestnancov. Na každý školský rok riaditeľ školy zvolí triedneho učiteľa, ktorý má na starosti výchovno-vzdelávaciu činnosť v triede (12).

Školský úrad, ktorým je obec, zriaďuje školy s celkovým počtom minimálne 1 000 žiakov. Činnosti obce v oblasti školstva, vo veciach odborných činností a vo veciach poradenstva výchovno-vzdelávacieho procesu zabezpečuje zamestnanec, ktorý musí spĺňať kvalifikačné predpoklady, ktorými sú:

- odborná a pedagogická spôsobilosť pre daný druh alebo typ školy,
- minimálne päť rokov pedagogickej praxe.

Obec určuje školský obvod základnej školy, ktorým je územie obce alebo jej časti. Obec, ktorá zriaďuje viac základných škôl, určuje školské obvody pre jednotlivé základné školy. V prípade, že v niektorej obci nie je zriadená základná škola, sa môže obec spolu so susednými obcami dohodnúť na spoločnom školskom obvode základnej školy. Ak sa však dohoda o spoločnom obvode základnej školy neuzatvorí, môže sa ohroziť plnenie povinnej školskej dochádzky žiakov. V tomto prípade o spoločnom školskom obvode základnej školy rozhoduje krajský školský úrad. Môže nastať aj situácia, kedy sa základná škola vyradí zo siete, kedy obec má za povinnosť určiť školský obvod základnej školy, v ktorom budú žiaci zrušenej základnej školy plniť svoju povinnú školskú dochádzku. Ak tak nespraví, školský obvod základnej školy určí krajský školský úrad. V prípade, že žiaci musia za školským zariadením dochádzať do spoločného školského obvodu, má škola, s ktorou má obec zriadený spoločný školský obvod, povinnosť z prostriedkov štátneho rozpočtu hradiť náklady, ktoré súvisia s cestovnými nákladmi na dochádzku. Je povinná ich nahrádzať v celej výške cestovného lístka. Cestovné náklady uhrádza zákonnému zástupcovi žiaka (18).

1.6 Základná škola

Na základe princípov a cieľov výchovy a vzdelávania základná škola podporuje osobnostný rozvoj žiaka, prihliadajúc zásady, ktorými sú humanizmus, rovnaké zaobchádzanie, tolerancia, demokracia a vlastenectvo, pri čom sa berie do úvahy

rozumová, mravná, etická, estetická, pracovná a takisto aj telesná stránka. Umožňuje žiakom získať základné poznatky, zručnosti a schopnosti, ktoré sa týkajú rôznych oblastí, a to sú jazyková, prírodovedná, spoločenskovedná, umelecká, športová, zdravotná, dopravná a mnohé iné, ktoré potrebuje pre svoju orientáciu ako v živote tak aj v spoločnosti, a ktoré potrebuje pre svoje nasledujúce vzdelávanie. Výchova a vzdelávanie sa uskutočňujú aj pomocou vzdelávacích programov, ktoré umožňujú získať základné vzdelanie.

Základné školy sa rozdeľujú na rôzne typy. Môže to byť základná škola spolu so všetkými jej ročníkmi, nazývaná aj ako „proorganizovaná základná škola“ alebo to môže byť aj základná škola, ktorá nedisponuje všetkými ročníkmi, označuje sa aj ako „neplnoorganizovaná základná škola“. Základná škola má pozostávať z deviatich ročníkov a má umožňovať aj zriadenie nultého ročníka. Skladá sa z prvého a druhého stupňa. Vzdelávanie je uskutočňované prostredníctvom samostatných vzdelávacích programov, ktoré na seba nadväzujú. Prvý stupeň základnej školy pozostáva z prvého až štvrtého ročníka a druhý stupeň základnej školy pozostáva z piateho až deviateho ročníka (16).

Vyučovanie zvyčajne začína o 8.00 hod., pričom riaditeľ má právo na základe miestnych podmienok stanoviť začiatok vyučovania od 7.00 hod. do 8.30 hod. V prípade, ak je vyučovanie zahŕňa i telesnú alebo športovú výchovu, riaditeľ môže stanoviť dvakrát do týždňa začiatok vyučovania na 7.00 hod. Vyučovacie hodiny, ktoré sa začínajú od 7. hod., sa označujú aj ako nulté hodiny, pri čom o tých hodinách musia byť oboznámení zákonní zástupcovia žiakov. Školský vzdelávací program určuje počet vyučovacích hodín jednotlivých predmetov v jednotlivých ročníkoch. Školské vzdelávanie sa realizuje na základe rozvrhu hodín, ktorý sa zverejňuje v každej triede príslušného ročníka, a keď je to možné tak aj na internetovej stránke príslušnej školy. Vyučovanie alebo vyučovacia hodina prebieha počas 45 minút, pri čom bez nejakého vážneho dôvodu je nie je možné ani predlžovať a ani skracovať. Poradie ako aj dĺžku prestávok stanovuje riaditeľ. Malé prestávky trvajú vo väčšine prípadov desať minút, hlavná alebo veľká prestávka trvá 15 až 30 minút a obyčajne nasleduje po druhej vyučovacej hodine. Počas veľkej prestávky sa žiaci zdržujú mimo svojich učební, a to v priestoroch, ktoré im škola ponúka ak má na to vytvorené potrebné podmienky. Prestávka na obed by mala u žiakov prvého a druhého ročníka začínať najneskôr po piatej vyučovacej hodine a pre žiakov tretieho až deviateho

ročníka najneskôr po šiestej vyučovacej hodine a mala by trvať najmenej 30 minút. V prípade, že sa vyskytnú nejaké zmeny vo vyučovaní, je možné skrátiť každú vyučovaciu hodinu o 5 minút, teda na 40 minút. Skracovanie sa môže uskutočniť len na základe odôvodnenia (12).

Pre každú triedu základnej školy je stanovený určitý počet žiakov. Triedu nultého ročníka môže navštevovať 16 žiakov, triedu prvého ročníka 22 žiakov, triedu, ktorá pozostáva so žiakov viacerých ročníkov prvého stupňa základnej školy, 24 žiakov, triedu druhého až štvrtého ročníka 25 žiakov a triedu piateho až deviatego ročníka môže navštevovať 28 žiakov. Triedy je možné na základe charakteru vzdelávacieho programu rozdeľovať na niekoľko skupín. Ak je to potrebné, je možné so súhlasom zriaďovateľa urobiť triedu aj pre žiakov, ktorí si vyžadujú špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

Do triedy základnej školy možno začleniť žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Po zistení neprospešného vzdelávania žiakov je ich zástupcom navrhnutý iný spôsob vzdelávania. Ak ide o preradenie žiaka do inej základnej školy, príslušný orgán miestnej štátnej správy v školstve prepláca zákonnému zástupcovi dieťaťa cestovné náklady, ktoré sa týkajú dopravy do školy a takisto aj zo školy a to zo štátneho rozpočtu. V prípade, že zákonný zástupca žiaka so zvolenou zmenou spôsobu vzdelávania nesúhlasí, tak rozhodnutie o jeho ďalšom vzdelávaní má na starosti súd. Ak je do výchovy a vzdelávania začlenený žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ostatní žiaci vzdelávania nemôžu byť obmedzený (16).

2 VÝCHOVA A VZDELÁVANIE NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH

Výchovno-vzdelávací proces sa môže uskutočňovať nie len v priestoroch školy alebo školského zariadenia ale taktiež môže prebiehať aj v škole prírode a to tak v Slovenskej republike ako aj v zahraničí. Súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu je aj výchova k dopravnej disciplíne, ktorú škola organizuje v spolupráci so zriaďovateľmi dopravných ihrísk. Všetky akcie, ktoré škola organizuje mimo svojho sídla, musí byť zabezpečené po stránke bezpečnosti a ochrany zdravia. Na území Slovenskej republiky na jedného pedagóga pripadá 25 žiakov, v zahraničí to je 15 žiakov.

Výchovno-vzdelávací proces na základných školách, okrem priestorov tried, prebieha v telocvičniach, školských ihriskách, školských kluboch a to podľa ekonomických a priestorových podmienok konkrétnej školy. Tieto priestory škola poskytuje na rekreačné, záujmové a športové činnosti žiakov aj mimo vyučovacích hodín. Pri všetkých týchto činnostiach musí byť zabezpečený pedagogický dozor, ktorý dohliada na bezpečnosť žiakov. Pedagogický dozor vykonáva poverený pedagogický pracovník v zmysle pracovného poriadku, vydaného riaditeľom školy. Schválený rozvrh pedagogických dozorov je zverejnená v budove školy na viditeľnom mieste (12).

2.1 Štátny vzdelávací program

Štátny alebo celonárodný vzdelávací program, označovaný ako ŠVP, bol schválený 19. júna 2008. Je najvyšším cieľovo-programovým projektom a zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán školského stupňa a jeho rámcové učebné osnovy. Je prvou rámcovou úrovňou dvojúrovňového participatívneho spôsobu riadenia škôl. Stanovuje hlavné princípy a vyučuje ciele vzdelanostnej politiky štátu, vrátane demokratických a humanistických hodnôt, ktoré sa zakladá na národnom vzdelávaní. Určuje kompetencie ako aj všeobecné ciele školských zariadení. Štátny vzdelávací program je zameraný na komplexnú podporu rozvíjania spôsobilostí žiakov poznávať, konať, hodnotiť a komunikovať a dorozumievať sa na príslušnom stupni vzdelávania. Vytvára individuálny školský vzdelávací program, označovaný ako ŠkVP, prostredníctvom

východiskových a záväzných projektov. Zameriava sa na špecifické regionálne a lokálne podmienky a potreby.

Štátny vzdelávací program je vytvorený na základe participatívneho demokratického princípu ako model dvojúrovňového cieľového programu vzdelávania, označovaného ako kurikula a jeho časťou je aj voliteľná časť vzdelávacieho programu individuálnych škôl v zmysle potrieb a záujmov regiónu a regionálneho alebo lokálneho spoločenstva. Vymedzuje cieľové požiadavky na vedomosti, spôsobilosti a hodnotové postoje, ktoré sa rozvíjajú pomocou obsahu, nazvané ako jadrové učivo. Stanovuje povinný obsah vzdelávania, ktoré rozvíja kľúčové kompetencie vyžadované od určitého stupňa a druhu vzdelávania garantovaného štátom. Vypracováva sa v zmysle kontinuity jednotlivých školských stupňov, ktorými sú predprimárny, primárny, nižší sekundárny a vyšší sekundárny. Pristupuje k projektovaniu obsahu vzdelania a ohľadom na medzipredmetový a nadpredmetový prístup podľa obsahových vzdelávacích oblastí a im prislúchajúcich učebných predmetov. Stanovuje tematiky, ktoré zohľadňujú problematiku súčasného života, diania, krajiny, sveta. Sú povinnou súčasťou vzdelávania a môžu prebiehať rôznymi metódami výučby, napríklad riešením projektov, zážitkovým učením a podobne. Ponúka možnosť modifikácie obsahu pre školy s určitým zameraním, umožňujú vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Dáva priestor pre vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a zabezpečuje prostredie, ktoré má motivovať žiakov pri vzdelávaní prostredníctvom vyhovujúcej socio-emocionálnej klímy v triede a v celej škole. Umožňuje školám komplexné hodnotenie žiakov, ako aj individuálne rozvíjanie osobného potenciálu žiakov a takisto ponúka školám možnosť, aby cestou svojho vlastného vzdelávacieho programu doplnila obsah vzdelávania podľa špecifik región a miestnych podmienok a požiadaviek popri zachovaní cieľov na požadovanú vzdelanostnú úroveň obyvateľstva Slovenskej republiky. Vyzdvihuje kvalitu školy, ktorá uplatňuje interne a externé vyhodnocovanie svojich programov a výsledkov. Podporuje nezávislosť školy a profesijnú zodpovednosť pedagógov za svoju prácu a konečný výsledok vzdelávania (2).

2.1.1 Primárne vzdelávanie - ISCED 1

Program primárneho vzdelávania má za cieľ zabezpečiť kontinuálny prechod z predškolského vzdelávania na školské vzdelávanie, využívajúc a rozvíjajúc prirodzenú poznávaciu zvedavosť detí. Vychádza z aktuálnych skúseností žiaka s cieľom vybudovať pevný základ jeho budúcej vzdelanostnej a sociálnej úrovne. Program sa zakladá na postupovaní od známeho k neznámemu, pričom žiaci nadobúdajú znalosti získané z pozorovania a zažitia rôznych udalostí, aktivít či činností, ktoré sa týkajú života detí a žiakov nadväzujúce na bezprostredné kultúrne a prírodné prostredie. Ide o vek, kedy deti vlastnou činnosťou nadobúdajú dôležité skúsenosti týkajúce sa nielen prostredia hier ale aj prostredia učenia. Pre ich osobný vývoj je potrebné a dôležité im umožňovať, aby si rozvíjali vlastné vyjadrovanie sa a uskutočňovať ho pomocou pohybov, piesní, obrazov ale v prvom rade slovami, pretože sú základom pre rozvoj gramotnosti. Pre poznávanie, konanie, dorozumievanie sa a pre mnoho iných činností je pre deti alebo žiakov potrebná vyhovujúca klíma, ktorá ma byť v prvom rade priateľská. Ďalšou úlohou programu je príprava žiakov na samostatnú prácu ako aj na skupinovú prácu, čo je dôležité pre naučenie sa vzájomnej úcte, tolerancie a taktiež uznania. Program zohľadňuje aj zdravotné, sociálne ako aj učebné znevýhodnenia, ktoré sa môžu vyskytnúť. Zaujímajú ho samozrejme aj potreby, záujmy a schopnosti alebo zručnosti žiakov, ktoré zahŕňajú i nadanie či talent. Žiaci sú hodnotení na základe výsledkov týkajúcich sa plnenia zadaných cieľov, ktoré sa musia dať splniť. Žiaci majú získavať možnosti zažiť situácie, ktoré mu prinášajú úspech. Osoby, ktoré majú na starosti ich vzdelávanie, im majú dať na povedomie, že pre ich osobný rozvoj sú dôležité aj chyby ako aj ich odstraňovanie (3).

Ciele primárneho vzdelávania

Primárne vzdelávanie je základom rozvíjania dôležitých spôsobilostí žiakov, ktoré sa uskutočňuje rôznymi cieľmi. dáva ľakom priestor pre poznanie jeho bezprostredného prírodného a kultúrneho prostredia, čím sa má rozvíjať napríklad ich vlastná predstavivosť či tvorivosť. Taktiež im poskytuje priestor pre poznanie osobných vlastností a schopností ako sa aj naučiť sebapoznávaniu. Rovnako u všetkých žiakov rozvíjajú schopnosť dorozumievania sa a porozumenia. Podporujú rozvoj personálnych spôsobilostí, učia žiakov spolupracovať, sociálnej vnímavosti a citlivosti ku svojmu okoliu, teda

k spolužiakom, učiteľom, rodičom a ostatným ľuďom v osvojitom okolí. Ďalej ich učia k tolerancii a k akceptovaniu druhých ľudí, učia uplatňovaniu svojich práv ale aj plneniu svojich povinností ako aj zodpovednosti za vlastné zdravie .

Medzi základné ciele programu primárneho vzdelávania patria kombinácie vedomostí, spôsobilostí, skúseností ako aj postojov žiakov. Osvojovanie týchto kľúčových kompetencií je náročným a dlhodobejším procesom, ktorý začína v predprimárnom vzdelávaní a pokračuje v primárnom a sekundárnom vzdelávaní. Kľúčové kompetencie, ktoré si každý jednotlivec získava celoživotne sú nevyhnutné pre jeho vlastné osobnostné uspokojenie a naplnenie, pre rozvoj ich celkovej osobnosti, pre ich aktívne občianstvo a v budúcnosti pre ich uplatnenie sa vo svete práce. Kľúčové kompetencie sa nachádzajú v európskom referenčnom rámci kľúčových spôsobilostí, ktoré zohľadňujú potreby a hodnoty daného školského systému. Kompetencie môžu byť viacúčelové a multifunkčné, slúžia na pracovné a mimopracovné výkony, ktorými sú občianske, spotrebiteľské, domáce, rodinné, zdravotné a ďalšie aktivity v osobnom živote. Ide o vzájomne sa prelínajúce aktivity, ktoré sú výsledkom celkového procesu vzdelávania. Pre ich rozvíjanie je dôležitý celý obsah vzdelávania, formy organizácie a vyučovacie metódy, sociálno-emocionálne prostredie školy, aktivity uskutočňované v škole, v mimo vyučovacej a v mimoškolskej činnosti.

Medzi kľúčové kompetencie primárneho vzdelávania sa zaraďujú schopnosti komunikácie, matematická gramotnosť a gramotnosť v oblasti prírodných vied a technológií, schopnosti v oblasti digitálnej gramotnosti alebo aj informačno-komunikačné technológie, schopnosti učiť sa a riešenia problémov. Patria sem aj osobnostné, sociálne a občianske schopnosti, schopnosť chápať kultúru v kontexte a vyjadrovať sa pomocou príslušnej kultúry (3).

2.1.2 Nižšie sekundárne vzdelávanie - ISCED 2

Pre dosiahnutie stanovených cieľov nižšieho sekundárneho vzdelávania je potrebné zabezpečiť postupný a súvislý prechod z primárneho na nižšie sekundárne vzdelávanie. Základ nižšieho sekundárneho vzdelávania je tvorený medzipredmetovým prístupom, pri ktorom si žiaci osvojujú znalosti a spôsobilosti a rozvíjajú si svoje vlastné schopnosti. Pre získavanie si nových znalostí a zručností je sú vhodné súčasné znalosti žiakov,

ktoré uplatňujú v praxi. Bezpodmienečnou časťou tohto vzdelávania je vychovať u žiakov zodpovednosť za vlastné učenie, dávať im možnosti rozvíjania vlastných schopností v zhode s ich možnosťami, čo im pomôže získať podklad k optimálnemu rozhodnutiu o nasledujúcom - vyššom sekundárnom vzdelávaní (3).

Ciele výchovy a vzdelávania

Medzi hlavné ciele výchovy a vzdelávania sa zaraďujú tie, ktoré žiakom pomáhajú prehĺbiť kľúčové kompetencie, bazálne vedomosti aj znalosti, ktoré sú primerané ich veku a taktiež ich vychovať k záujmu o celoživotné vzdelávanie sa, vniesť do ich výchovy znalosti o svetovom kultúrnom a národnom dedičstve ako aj jeho uvedomenie si a taktiež im vštepiť potrebu a záujem o zmysluplné aktivity a činnosti

Zámerom nižšieho sekundárneho vzdelávania je, aby si žiaci osvojili základy rámcového vzdelania, ktoré poskytuje základná škola, aby mal žiak záľubu aj v učení sa mimo školského zariadenia, aby sa naučil strategickému učeniu sa, ktoré bude vedieť navyše aj efektívne využiť. Ďalšou úlohou je, aby žiaci nadobudli zodpovedajúcu úroveň schopností komunikácie a takisto aj spolupráce. Má ich naučiť rešpektovať druhých ľudí, aby cítili zodpovednosť nielen voči sebe ale aj voči svojmu bezprostrednému okoliu (3).

2.1.3 Podmienky na zaistenie BOZP v škole - ISCED 1, 2

Základnou podmienkou uskutočnenia ŠVP je vytvorenie vyváženej štruktúry pracovného režimu tak žiakov ako aj učiteľov, zodpovedajúce prostredie tried a priestorov školy na základe platných technických a hygienických noriem, stravovací a pitný režim zodpovedajúci individuálnym potrebám. Z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia je potrebné zabezpečiť aktívnu ochranu žiakov a zamestnancov školy a školského zariadenia pred úrazmi, zabezpečiť dostupnosť prvej pomoci po stránke materiálnej a ľudskej. Dôležité je dodržiavať zákaz fajčenia, požívania alkoholických nápojov, požívania drog a iných omamných látok. Nevyhnutná je aj bezpečnostná kontrola (3).

3 BOZP NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH

Výchova a vzdelávanie BOZP je systematický a cieľavedomý proces zameraný na rozvíjanie vedomostí, odborných schopností, návykov a zručností, vo vzťahu na vytvorenie a osvojenie si foriem správania v oblasti zabezpečenia optimálnych pracovných podmienok, vyhodnocovania rizík vzniku pracovných úrazov, chorôb z povolania a iných foriem poškodenia zdravia z práce.

Celý tento proces sa začína v predškolských zariadeniach, pokračuje vo všetkých stupňoch vzdelávania. Výchova a vzdelávanie, ako súčasť celoživotného vzdelávania, má za úlohu neustále zlepšenie zručností, zvyšovanie vedomostí, permanentné zvyšovanie poznatkovej úrovne vo všetkých úsekoch života.

Opatrenia súvisiace s výchovou a vzdelávaním BOZP sú zapracované v dokumentoch Medzinárodnej organizácie práce, legislatíve Európskej únie, takisto v legislatíve Slovenskej republiky (10).

3.1 Postavenie bezpečnostného technika na základnej škole

Bezpečnostný technik zabezpečuje zamestnávateľom poradenské služby v oblasti odborných, organizačno-metodických, koordinačných, vzdelávacích a iných úloh pri zaisťovaní BOZP, najmä čo sa týka primeranosti pracovných priestorov a stavieb, správnosti pracovných procesov a postupov, pracovných prostriedkov a ich personálneho a technického zabezpečenia. Bezpečnostnotechnická služba výraznou mierou vplýva na postoje zamestnávateľa aj zamestnancov v prístupe k BOZP (15).

Podľa zákona 124/2006 Z. z. (15) je bezpečnostný technik fyzická osoba s úplným stredným alebo úplným stredným odborným vzdelaním, musí absolvovať odbornú prípravu v oblasti BOZP ukončenú skúškou a získaným osvedčením o odbornej spôsobilosti bezpečnostného technika. Pri skúške musí preukázať odborné vedomosti, schopnosť uplatňovať predpisy na zaistenie BOZP a prakticky vykonávať úkony na zaistenie BOZP.

Každá základná škola má svojho bezpečnostného technika. Vykonáva zaškolenie pedagogických pracovníkov, pedagógovia následne uvádzajú do problematiky BOZP

svojich žiakov. Žiaci sú preškolení každý rok v septembri na každom vyučovacom predmete.

3.2 Výchova a vzdelávanie lektorov

Výchovu k bezpečnej práci vykonáva lektor. Ide zvyčajne o pracovníka, ktorý vzdeláva dospelých, predovšetkým v rôznych formách vzdelávania. V oblasti BOZP je lektor odborný pracovník, absolvent kurzu. Jeho úlohou je oboznámiť účastníkov s vedomosťami z oblasti BOZP, ozrejniť pracovné prostredie v širších súvislostiach, vysvetliť pôsobenie ekologických, fyzikálnych a iných faktorov.

Kurz lektorov má v náplni špeciálnu pedagogickú prípravu, ktorá sa zameriava na pedagogické a psychologické špecifiká vzdelávania dospelých. Pre technikov-špecialistov pôsobiacich vo funkcii lektorov je určená pedagogická príprava, nazývané ako Lektorské minimum. Oprávnenie na vykonávanie výchovy a vzdelávania v oblasti ochrany práce dodávateľským spôsobom je dokladované osvedčením z kurzu.

Medzi požiadavky na lektora v súlade s didaktickými zásadami patria:

- získať si autoritu pedagogickým výkonom,
- získať si dôveru prístupnou formou výkladu,
- mať schopnosť byť svojim poslucháčom partnerom,
- udržať pozornosť poslucháčov prispôbením obsahu vyučovania ich práci,
- ovládať „umenie“ počúvať,
- musí prednášať presvedčivo a prakticky,
- poznať zámer, ku ktorému sa treba dopracovať.

Medzi ďalšie požiadavky na lektora patria napríklad presvedčovacie, komunikačné zručnosti, vedieť viesť pracovné rozhovory, používanie didaktických prostriedkov, stimulovanie problémových situácií a ich riešenie a podobne (10).

3.3 Výchova a vzdelávanie žiakov na základných školách k BOZP

Výchova a vzdelávanie k BOZP na školách a výchovných zariadeniach má za cieľ:

- viesť žiakov v zmysle skutočností, že človek je schopný viesť zdravý a zmysluplný život a v prípade núdze dokáže podať ruku druhým,
- aktívne viesť žiakov k dodržiavaniu hygienických zásad, zásad bezpečného konania a správania,
- podnecovať právne vedomie žiakov, viesť ich k dodržiavaniu predpisov a pokynov, ktoré sa týkajú bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci a ostatných činnostiach,
- vštepovať bezpečné pracovné návyky a zručnosti ako základ bezpečného správania v budúcom profesijnom živote,
- zabezpečiť vyššie uvedené ciele aj v záujmovej činnosti.

Cieľom výchovy je, že žiak:

- ovláda zásady správnej životosprávy,
- vie sa orientovať v prostredí, vie si poradiť v prípade mimoriadnych udalostí, pozná núdzové telefónne čísla, primerane k svojmu veku pozná zásady poskytovania prvej pomoci, pozná únikové cesty, pozná cestu do zdravotného strediska,
- je oboznámený s dôležitosťou správneho držania tela pri práci, napr. pri dvíhaní bremien a podobne,
- je oboznámený s následkami požívania alkoholických nápojov, drog a ostatných omamných látok, fajčenia,
- vie sa bezpečne správať v technickom prostredí, ovláda bezpečné pracovné postupy,
- pozná účinky elektrického prúdu na ľudské telo a ovláda bezpečnú manipuláciu s elektrickými zariadeniami,
- ovláda hygienické návyky,
- pozná spôsob používania spotrebičov a malej mechanizácie,
- vie sa bezpečne správať pri práci, športových činnostiach, rekreačných a záujmových aktivitách,
- v 15 rokoch ovláda základné právne normy BOZP, je oboznámený so zásadami spoločnosti, zamestnávateľov o BOZP, opodstatnenosťou správnych pracovných

postupov, škodlivé činitele pracovného prostredia a možnosti ochrany proti nim, význam osobných ochranných pracovných pomôcok (10).

Pre dosahovanie vytýčených cieľov je nevyhnutné vypracovať medzipredmetové osnovy slúžiace k výchove BOZP, ich zakomponovanie do praxe pedagogických pracovníkov a skompletizovanie učebnice zameranej na výchovu a vzdelávanie v oblasti BOZP na základných školách. Je nevyhnutné zvyšovať úroveň poznatkov pedagógov z problematiky BOZP, začať už od prípravy na povolanie, učiteľom z praxe umožniť získať si špecializáciu pre výchovu k BOZP (10).

3.4 Metódy a formy práce so žiakmi v oblasti BOZP

Metódy a formy práce so žiakmi, týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, je poukázať na dôležitosť ich vedomostí i zručností ako ich začleniť do aktivít, ktoré skvalitňujú nielen ich školské prostredie ale tiež aj domáce prostredie. Na pochopenie problematiky je potrebné zaviesť na 1. stupni základnej školy metódy, ktoré budú vhodné ich veku a budú pre nich zrozumiteľné. Taktiež je vhodné zvoliť metódy zážitkového charakteru, v rámci ktorých sa žiaci budú môcť i hrať a súťažiť. Zaradujú sa sem situačné a inscenačné metódy. Rozlišujeme niekoľko druhov hier s tematickým zameraním. Ako príklad uvádzame:

1. **Hra na obchod** – s elektrospotrebičmi, čistiacimi prostriedkami, papiernickým tovarom, farbami, lepidlami. Hlavnou postavou je predajca, ktorým je žiak a cieľom hry je predat' čo najviac tovaru. Súčasťou tejto hry aj poučenie spotrebiteľa o bezpečnom skladovaní tovaru i o jeho bezpečnom používaní.
2. **Hra na remeslo** – stolár. Hra spočíva v tom, že zákazník objednáva tovar, ktorým sú napríklad skrinky alebo vozík a stolár mu má vysvetliť, akým spôsobom ho môže preniesť, na aké miesto ho uložiť, akým spôsobom ho udržiavať a podobne.
3. **Hra na lekára** – ide o hru, ktorá má za cieľ sa naučiť navzájom komunikovať, naučiť žiakov určiť druh poranenia a dať návrh na ošetrovanie ľahšieho zranenia alebo im môže byť znázornené ako ošetrovanie vykonať.

4. **Sút'aže** – ide o hru, ktorá spočíva napríklad vo vymenovaní profesií, ktoré žiak pozná a má uviesť nejaké činnosti, pri ktorých môže dôjsť k poraneniu a taktiež uviesť príklad na ochranu pred zraneniami.
5. **Sút'aže** – takisto môže ísť aj o hru v jednej alebo niekoľkých skupinách, kedy majú žiaci napríklad povedať, koľko poznajú materiálov, ktoré sú vodivé ako sa dajú využiť alebo povedať, koľko poznajú látok, ktoré sú horľavé a tak ďalej.
6. **Pantomíma** – hra spočíva v ukazovaní a napodobňovaní bežných nehôd, ktoré sa stávajú ako v domácnosti tak aj v športe, pričom druhí žiaci majú úlohu tieto nehody uhádnuť. Ten, kto danú nehodu uhádne, poskytuje prvú pomoc.
7. **Využitie situačnej metódy** – úlohou tejto hry je popisovanie úrazov a nehôd, ktoré sa stávajú v domácom prostredí. Hra zahŕňa i príklady, rozhovory o príčinách, návodoch a postupoch, ktoré sa týkajú ošetrovaniu, ako zraneného dopraviť k lekárovi a taktiež sa tu deti snažia určiť vhodné liečenie, rehabilitáciu a spôsoby odstraňovania rizikových situácií.
8. **Využitie inscenačnej metódy** – v rámci tejto hry je možné napríklad zvoliť situáciu, že niekto zavolať do školy a dal informáciu, že je v budove ukrytá časovaná nálož. Úlohou žiakov je dať návrh na riešenie vzniknutej situácie a rozdeliť si medzi sebou úlohy, ktoré sa potom spoločne zrealizujú (9).

3.5 Bezpečnostno - hygienické požiadavky na pracovné prostredie

Neoddeliteľnou súčasťou pre výkon človeka v určitom prostredí sú hygienické požiadavky na pracovné prostredie. V podmienkach školy majú vplyv na proces vyučovania, ako aj na jeho celkový priebeh a taktiež vplýva i na bezpečnosť práce. Patria sem faktory, ktorými sú:

- priestorové pomery,
- osvetlenie,
- farebnosť,
- prašnosť,
- hluk a vibrácie,
- teplota a ďalšie (9).

Priestorové pomery

Priestory, ktoré sú určené pre trvalý výkon práce majú zohľadňovať bezpečnosť a hygienu na pracovisku. Na pracovisku má na jedného pedagóga a žiaka pripadať minimálne 15 m³ vzdušného nezastavaného priestoru a minimálne 2 m² voľnej podlahovej plochy. Strop má byť vo výške minimálne 2,70 m od podlahy, v školskej dielni majú byť stoly od seba vzdialené približne 0,90 m a rady majú byť od seba vzdialené približne 1,20 m (9).

Osvetlenie

Pracovné priestory môžu byť osvetlené denným alebo umelým osvetlením. Denné osvetlenie priestorov má byť zabezpečené vyhovujúcimi okennými plochami tak, aby pracovné miesta neboli celý deň na priamom svetle, najmä v priebehu letných dní. Denné alebo prirodzené osvetlenie je najlacnejším a zároveň najvýhodnejším osvetlením pre ľudský zrak. Jeho nevýhoda spočíva v jeho premenlivosti v priebehu dňa alebo celého roka, ďalším negatívom je oslnenie a tepelné sálanie. Svetlo by malo dopadať na stoly žiakov z ľavej strany. Na oknách, ktoré sa nachádzajú na slnečných stranách, je potrebné mať žalúzie, rolety či závesy, ktoré zabraňujú prenikaniu nepríjemného slnečného žiarenia. Sklo okna má byť čisté a udržiavané najmenej trikrát v priebehu roka.

Umelé osvetlenie má byť v správnej intenzite, umiestnené na vhodnom mieste a svetelný zdroj má byť vhodne rozložený. Jeho úlohou je osvetľovať ako pracovnú plochu tak aj celý priestor triedy. Za najnižšiu hodnotu intenzity umelého osvetlenia učebne, ktorá sa pripúšťa, je 120 lx. Rozlišujeme priestorové umelé osvetlenie, kedy sa silnejšie svietidlá umiestňujú vo väčšej výške a potom je to miestne umelé osvetlenie, ktoré sa kombinuje s priestorovým, pretože samostatne by sa nemali používať. Svetlá sa rozmiestňujú rovnomerne, aby na pracovnú plochu nedopadali cudzie tieňe, svietidlá sa nesmú kolísať a musí byť zabezpečené, aby intenzita žiarenia bola vždy na rovnakej úrovni.

Intenzita osvetlenia je udávaná v luxoch a jej meranie sa uskutočňuje prostredníctvom luxmetrov. Napríklad v administratívnych priestoroch je odporúčané osvetlenie s najmenej 300 lx, pri technických a kresličských prácach je to 500 lx, v vstupných a manipulačných priestoroch je to 160 lx a na chodbách a schodisku je to 100 lx (9).

Farebnosť

Pre steny, stropy a podlahy sú vhodné bledšie sfarbenia z dôvodu najvýhodnejšieho osvetlenia pracovného priestoru. Výberom správnych odtieňov farieb je možné zlepšiť pobyt žiakov v pracovnom priestore, ale prostredníctvom nich sa dajú vyznačiť miesta, ktoré sú nebezpečné v učebni či na strojoch. Na návrh farby miestnosti vplývajú dĺžka pobytu v danej miestnosti, druh činnosti, ktorý sa v nej vykonáva alebo i tvar, veľkosť či poloha danej miestnosti. Pre priestory umiestnené na južnej strane sú vhodné rôzne odtiene modrej, zelenej či tyrkysovej farby a pre priestory umiestnené na severnej strane sa hodia bledšie odtiene ako napríklad žltá, béžová, bledoružová, bledo broskyňová a ďalšie farby. V prípade stien a stĺpov, ktoré môžu podliehať znečisteniu, sa môžu do výšky 1 až 2 m zvoliť aj tmavšie odtiene ako majú ostatné časti miestnosti. Pre poličky a skrinky je vhodné použiť šedú, bledohnedú či bledozelenú farbu, pričom má byť zladená z ostatným priestorom. Pre školské lavice žiakov sa odporúčajú odtiene bledých farieb, nakoľko tmavé farby ťahajú oči, sú dôsledkom rýchlejšieho unavenia žiakov (9).

Prašnosť

Prach je dôsledkom rozkladu organických a anorganických látok, rozkladom rastlín a živočíchov, výrobnou činnosťou, pohybom, dopravou a podobne. Prach v ovzduší sa zisťuje prostredníctvom množstva prachu v miligramoch, ktorý sa nachádza v 1 m³ vzduchu. Môže byť rôzneho pôvodu a môže pôsobiť i na ľudský organizmus. Rozlišuje inertný, dráždivý a jedovatý prach, ďalej prach, ktorý spôsobuje alergiu či prach, ktorý spôsobuje zvyšovanie telesnej teploty. V prašných priestoroch je potrebné vetrať či už prirodzeným vetraním, ale ak to nie je možné tak aj prostredníctvom mechanického vetrania (9).

Hluk a vibrácie

Medzi požiadavky na hygienu sa zaraďujú aj hluk a vibrácie. Nadmernou intenzitou môže dôjsť k nepriaznivému vplyvu na činnosti žiakov, na ich koncentrovanie sa na prácu, kedy môžu byť žiaci menej aktívny, ale taktiež podráždený či nervózny. Znižovanie či odstraňovanie hluku je možné prostredníctvom mazania, olejovania alebo vyváženia rotujúcich častí ale i pomocou anti vibračných náterov a tak ďalej (9).

Teplota

Veľmi dôležitou súčasťou školských miestností je aj teplota vzduchu, ktorá má byť primeraná k činnosti, ktorú žiaci v danej miestnosti vykonávajú. Žiaci pri svojej práci produkujú teplo, preto je dôležité, aby bola teplota v miestnosti nižšia v prípade namáhavej práce alebo v opačnej situácii, teda pri práci, ktorá je menej namáhavá, má byť teplota miestnosti vyššia. Normálnou teplotou miestnosti je 18 – 22 °C a relatívnou vlhkosťou vzduchu je 40 – 60 % (9).

3.5.1 Bezpečnostné požiadavky pre učebne

Učebne sú miestnosti, ktoré sa v školských zariadeniach nachádzajú veľmi často. Keďže sa tu žiaci a pedagógovia zdržiavajú pomerne dosť často je potrebné, aby boli priestory učebni v zhode s hygienickými, akustickými, svetelnými, estetickými a ekonomickými požiadavkami. Taktiež je dôležité dodržiavanie bezpečnostných i požiarnych opatrení. Priestory učebne sú charakteristické trvalým výkonom práce, preto by jednému žiakovi mali pripadať najmenej 2 m² voľne podlahovej plochy a výška učebne by mala byť najmenej 3 m. Medzi faktory, ktoré podstatne vplyvajú na pracovný výkon žiaka patria osvetlenie, jeho intenzita, teplota, nábytok a tak ďalej, pričom musia spĺňať kritéria, ktoré sa uvádzajú v kapitole 3.5 (4).

3.5.2 Bezpečnostné požiadavky pre telovýchovné zariadenia

Telocvične majú byť upravené v závislosti od toho, akému zámeru majú slúžiť. Podlahy majú byť teplé, pričom odporúčaným materiálom je drevo, nemajú mať výčnelky či hrany. Zariadenia, ktoré slúžia na upínanie telocvičného náradia, sa má umiestňovať tak, aby sa dalo ľahko zasunúť do roviny podlahy a aby nedošlo k jeho samovoľnému vysunutiu, čo môže spôsobiť úrazy. Telesá slúžiace na vykurovanie majú byť zaistené bezpečným krytom, aby nedošlo k poraneniu či úrazu, ale zároveň má byť zabezpečené kúrenie. Pri telocvičniach sa odporúča denné osvetlenie $e_{min} = 1,5\%$ a najnižšou prípustnou hodnotou intenzity celkového umelého osvetlenia má byť 120 lx. Podlaha by mala byť protišmyková náterom a na oknách majú byť ochranné siete či mreže. Pre vetranie sa odporúča, aby sa dali okná ovládať z podlahy. Nástroje a náradia, ktoré sa nachádzajú

v telocvični, sa majú udržiavať v bezpečnom stave. Ich opravy uskutočňujú servisné služby nachádzajúce sa v dotyčnom kraji, pričom dôležitá je aj ich každoročná kontrola. V priestoroch telocvični sa majú nachádzať šatne, záchody, umývadlá, sprchy ale aj miestnosť, ktorá bude slúžiť na odkladanie náradí a nástrojov.

Fyzické zaťaženie žiakov pri telesnej príprave závisí od ich osobného fyzického a zdravotného stavu, ich zručnosti ako aj od ich telesnej dispozícií. Z hľadiska tohto ako aj v prípade choroby či zranení je potrebné, aby pedagógovia brali ohľad na posudok lekárov (4).

3.5.3 Bezpečnostné požiadavky pre chemické laboratória

Podlahy ako aj steny v chemických laboratóriách majú byť umývateľné a kyselinovzdorné. V prípade vetrania, ktoré si vyžadujú niektoré laboratórne práce, majú byť zavedené opatrenia, ktoré zamedzia únik chemických zlúčenín do pracovného ovzdušia. Pre čítanie stupníc laboratórnych prístrojov je dôležité osvetlenie, ktoré nemá spôsobovať nepriaznivé javy v zornom poli a podobne. Elektronická inštalácia má byť v zhode s príslušnými technickými normami. Sklo predpísané pre balenie a uchovávanie potravín je nepoužiteľné pre laboratórne účely. Elektronické a plynové zariadenia, ktoré sa nachádzajú v laboratóriách, majú podstupovať periodickým revíziám. Ak si to daná práca v laboratóriu vyžaduje, je potrebné pred vstupom do laboratória upozorniť žiakov výstražnými tabuľkami. Únikové cesty a manipulačné priestory ako aj uzávery vody, plynu či elektrického prúdu majú byť trvalo voľné. V priestoroch laboratórií sa zakazujú činnosti ako jedenie, pitie či fajčenie. Majú sa tu nachádzať pracovné prostriedky slúžiace na osobnú ochranu a to sú predovšetkým odev, obuv, okuliare, rukavice, zástery a tak ďalej. Nevyhnutnou súčasťou laboratórií sú pravidlá a zásady bezpečnosti a ochrany zdravia, ktoré majú byť umiestnené na viditeľnom mieste. Taktiež sú potrebné hasiace prostriedky a prostriedky slúžiace na poskytovanie prvej pomoci. Ďalej tu má byť prívod vody a v prípade, že sa tu nenachádza núdzové osvetlenie, je potrebné adekvátne prenosné svietidlo. Nachádzať sa tu majú i asanačné a neutralizačné prostriedky v závislosti od charakteru práce a od ovládaného výtoku vody a hadice. Všetky látky nachádzajúce sa v laboratóriu sa majú označiť. Jedovaté látky musia byť uzavreté patentným zámkom a kľúčom k nemu má disponovať iba osoba zodpovedajúca za prácu s jedmi. Zakazuje sa

nasávanie jedov a žeravín do úst pipetami. Osoby pracujúce v laboratóriách majú byť poinformované o pravidlách a zásadách BOZP pre prácu v laboratóriách, ktorých veľmi dôležitou časťou je aj prvá pomoc pri úrazoch v laboratóriách, ktoré môžu byť spôsobené hlavne poleptaním oka, tela, popálením, otvoreným poranením, nadýchaním sa škodlivých látok či zasiahnutím elektrickým prúdom. Nevyhnuté je, aby aj žiaci boli poinformovaný o pravidlách a zásadách BOZP pri práci v laboratóriách najmenej v rozsahu konkrétnej výuky. Spolu sa skladujú len zmesi a chemikálie, ktoré spolu nereagujú.

Pedagóg, ktorý odchádza z laboratória ako posledný, sa musí uistiť o tom, či sú prívody, energia a voda uzavreté, či sa pracovisko nenachádza v stave, ktoré môže spôsobiť požiar, ďalej musí zistiť, či sú uzavreté okná, vypnuté digestory, skontroluje chladiace zariadenia a tak ďalej (4).

3.5.4 Bezpečnostné požiadavky pre školské dielne

V školských dielňach sa uskutočňuje praktické vyučovanie žiakov, pri ktorom sa využívajú ručné kovoobrábacie či drevoobrábacie náradia a nástroje, medzi ktoré patria napríklad ručné píly na drevo a kov, pilníky, rašple, hoblíky a tak ďalej. Pedagógovia sú povinní vykonávať nad žiakmi neustály dozor. Potrebné je mať pracovnú odev a obuv, dievčatá musia mať šatky alebo čiapky, ktoré pokryjú ich hlavy a v prípade potreby aj pracovné prostriedky slúžiacu na osobnú ochranu, čo sú napríklad rukavice, ochranné okuliare a podobne. Pred prácou v dielňach majú byť žiaci poinformovaní o zásadách a pravidlách BOZP (4).

Pracovné stoly a priestory majú byť v súlade s ergonomickými požiadavkami, to znamená, že majú byť prehľadné, pohodlné a usporiadané. Plocha a výška pracovného stola od podlahy závisí od druhu práce, ktorá sa v danej miestnosti vykonáva a taktiež závisia od veľkosti predmetov, s ktorými sa pracuje. Pracovné sedadlá majú zabezpečiť stabilitu sedenia tak, aby umožnili bezpečnú činnosť a takisto byť vhodné pre pracovné pohyby trupu a končatín. Pracovné sedadlo má mať chrbtové operadlo a má mať nastaviteľnú sedaciu plochu. Školská dielňa má byť vybavená dokumentom, ktorá obsahuje zásady bezpečnej práce. Má tu byť dostatočné osvetlenie a vetranie. Dielne majú byť čisté a musia byť v poriadku. Dielne musia byť vybavené nádobami na kovový a drevný odpad a jednou nádobou s vekom, ktorý bude slúžiť k odkladaniu

použitej čistiacej bavlny, handier a podobne. Nádoby sa musia každý deň vyprázdňovať a čistiť, aby sa predišlo prípadnému samovznieteniu.

Poriadok a čistota na pracovisku v dielni je základom bezpečnej práce a ochrany zdravia pracujúcich, preto treba venovať zvýšenú pozornosť upratovaniu v dielni.

V dielnach dbáme o to, aby stroje boli čistené len v kľude, aby okolie strojov, uličky a spojovacie komunikácie boli čisté bez triesok, nepotrebného materiálu a rôznych odpadkov (9).

3.5.4.1 Bezpečnosť pri práci s ručnými pracovnými nástrojmi a náradím

Pedagógovia i zamestnanci s odborným vzdelaním majú povinnosť zaobstarat' v školských dielnach také nástroje a náradia, ktoré budú v bezporuchovom stave, aby s nimi mohli žiaci bezpečne pracovať. Tieto náradia a nástroje je potrebné udržiavať vždy čisté, musí byť s nimi zaobchádzané čo najšetrnejšie a v prípade ich poškodenia je nutné ich opraviť alebo ak sa ich stav znehodnotí, je potrebné ich vymeniť za nové.

Medzi najbežnejšie práce školských dielní zaraďujeme predovšetkým opravy, montáže a iné práce, ktoré sa uskutočňujú prostredníctvom ručných náradí. Ide o spôsob, ktorým sa pracuje v elektrotechnických a mechanických dielnach. K rôznym úrazom či poraneniam dochádza najčastejšie nesprávnou organizáciou práce, používaním poškodených náradí a nástrojov, ak nie sú dostatočne udržiavané alebo sa aplikujú nevhodným spôsobom (1).

Vyhláška SÚBP č. 59/1982 Zb. § 200 (14) stanovuje základné požiadavky, ktoré majú zaistiť bezpečnosť práce a technických zariadení. Rukoväte, rúčky, poriská a ďalšie časti náradí, prostredníctvom ktorých dochádza k ich dotyku, musia mať hladké opracovanie a majú byť správneho tvaru. Dôležité je zabezpečenie proti ich uvoľneniu. Úderné hroty a plochy nástrojov a náradí nemôžu mať trhliny či ostrapy. Ak je na pracovisku možnosť výbuchu, je potrebné používať náradia a nástroje, ktoré sú vyrobené z materiálu, ktorý je neiskrivý. Ak pracujeme s kladivami, sekáčmi, pritužovačmi a ďalšími podobnými nástrojmi, ktoré slúžia na prácu s tepelne spracovaným či kaleným materiálom, je potrebné, aby boli vyhotovené z neodštepiteľného materiálu. Kliešte, ktorými sa pri kovaní chytajú či pridržávajú materiály, majú byť v tvare, ktorý je adekvátny k tvaru materiálu, ktorý sa kuje.

Pri práci s ručným náradím a nástrojmi je potrebné dbať na to, aby sa s nimi pracovalo pri činnostiach, pre ktoré sú stanovené. V prvom rade majú byť zamestnanci ale i žiaci oboznámení s pravidlami bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s náradím a nástrojmi. Každý nástroj či náradie má mať riadnu rukoväť, násadu a podobne, samozrejme je nutné ich vhodné opracovanie a zabezpečenie proti samovoľnému uvoľňovaniu. Kladivá, sekáče, priebojníky, klíny a iné nemôžu mať trhlinu, malo by byť vyhotovené z netrieštivej ocele. Ak sa pracuje s týmito nástrojmi je nutné brať ohľad nielen na vlastnú bezpečnosť ale i na bezpečnosť ľudí naokolo. Maticové kľúče sa používajú iba v ich bezporuchovom stave, nie je dovolené pracovať so skrutkami, ktoré sú porušené či uvoľnené. Skrutky a matice sa povoľujú i utáňujú vždy len smerom k sebe. Nástroje sa ukladajú na správne a zabezpečené miesto, aby nespadlo alebo aby sme sa o nezachytili či nezakopli. Zadná časť rukoväte uzatvorených klieští majú mať medzeru najmenej 15mm. Materiál sa nemôže rezať prostredníctvom pílového listu či prostredníctvom kotúčov, ktoré majú vyložené zuby. Ručný mechanický nástroj, ktorý má pohyblivý prívod elektrickej energie, má byť zabezpečený nejakou ochranou a pred tým, ako sa tento nástroj použije, je potrebné prezrieť jeho stav, či je v poriadku. Samozrejmosťou je, že pri práci s týmto nástrojom je nutné, aby nebol napojený na prívod elektrickej energie. Nástroje a náradia prepravujeme a ukladáme iba v kľude, nie počas jeho chodu. Bezpečnosť náradí a nástrojov má na starosti pedagóg alebo odborný zamestnanec. Správne mechanické ručné nástroje majú byť vyrobené tak, aby sa zaručili ich bezpečné upínanie a aby sa pri práci s nimi osoby, teda žiaci, pedagógovia či odborní zamestnanci nedotýkali ich pohybujúcich sa častí. Zastavovacie či spúšťacie a ovládače majú byť rýchlo a ľahko ovládateľné no na druhej strane nemôže dôjsť k ich samovoľnému zapínaniu. Nástroje, ktoré sa chytajú a držia, majú mať tvar, ktorý nespôsobí únavu či deformáciu rúk. Mechanické nástroje sa nastavujú, čistia, mažu a opravujú iba ak sa s nimi nepracuje (1).

Kladivá

Kladivá sú nástroje vyrábané najčastejšie z kovového kolmého dielca, ktorý je upevnený na dlhšej násade, ktorá je najčastejšie z dreva. Prostredníctvom kladív ručne opracovávame nejaký materiál tým, že ho udierame. Na ich výrobu sa používajú nástrojová oceľ, drevo, guma a iné materiály. Kladivá majú byť vyrobené tak, aby boli v zhode s bezpečnostnými pravidlami. Vo väčšine prípadov dochádza k úrazom pri slabo

upevnených kladivách na násade, pri naštiepených drevených násadách a v dôsledku opotrebenia plochy kladiva, ktorá slúži na udieranie (1).

Sekáče

Sú to oceľové tyče rôzneho druhu a rôznych dĺžok. Jeden koniec sa zužuje v ostrie, ktoré môže byť ručne vyrobené kováčom alebo môže byť za tepla vylisované lisom. Na druhom konci je kladivo. Pomocou sekáčov sa oddeľujú rôzne časti materiálov. Rozlišujeme plochý a krížový sekáč. Pri činnosti, keď sa používajú, je potrebné im pripisovať náležitú pozornosť. Sekáče majú byť v správnom uhle ostria a to v závislosti od materiálu, na ktorý sa používa. Ak pracujeme so sekáčmi je potrebné, aby odsekávaná časť materiálu letela vždy smerom od tela, nikdy nie smerom na spolupracovníka. Pri práci so sekáčmi je nutné mať ochranné okuliare a nejaký chránič na ruky, napríklad rukavice. Z údernej plochy sekáčov je potrebné obrušovať časti, ktoré sú roztrepané (1).

Ručné pílký na kov

Pílký sú nástroje, ktorými sa oddeľujú alebo režu drevené, kovové predmety ako i predmety z iných materiálov. Dôležitou časťou píly je ozubený pilový list, pomocou ktorých sa prerezávajú určité predmety. Rozlišujeme cirkulárku, okružnú, pásovú, reťazovú a motorovú pílu. Na opevňovanie listu píly na rám sa nemôžu aplikovať kince, skrutky či kusy drôtu, môžu sa používať iba oceľové závlačky. Pre bezpečnú prácu s pílkou je potrebné pri rezaní držať pílkou oboma rukami, pred pílením je potrebné materiál dobre upnúť a nesmú sa používať pílký, ktoré majú otupené zuby (1).

Pilníky

Pilníky sa používajú na dokončovanie tvaru výrobkov jemným opracovaním. Rozoznávame niekoľko druhov pilníkov. Pre opracovanie dreva je najlepšie použiť pilníky kruhového, obdĺžnikového, štvorcového či trojuholníkového tvaru, ktoré majú hrubé či polohrubé seky. Na opracovávanie dreva nie sú vhodné jemné pilníky. Pilovať sa má rovnomerne, v smere dĺžky pilníka, nie oblúkovito či šikmo. Pre bezpečnú prácu s pilníkmi je nutné používať vhodný druh pilníka v závislosti od materiálu, na ktorý sa používa, pilníky nemôžu mať porušenú rukoväť a pri pilovaní sa na pilník nesmie tlačiť z dôvodu možnosti jeho zlomenia a následného vzniku poranenia alebo úrazu. Použité pilníky sa

musia očistiť. Čistenie prebieha ponorením do teplej vody a kefovaním korienkovej kefy, pričom sa nesmie použiť drôtená kefa z dôvodu otupovania pilníkov a taktiež sa nemôžu čistiť nad ohňom z dôvodu mäknutia pilníka (1).

Náradie na uťahovanie matíc a skrutiek

Náradie slúžiace na uťahovanie matíc a skrutiek delíme do rôznych skupín na základe ich účelu. Základom sú maticové kľúče, ktoré sa používajú hlavne na uťahovanie matíc a skrutiek, zvyčajne bývajú so šesťhrannou hlavou. Na ich výrobu sa používajú kvalitné materiály a ich rozmery a tvar udávajú konštrukčné výkresy. Aj keď sa s kľúčmi na matice pracuje jednoducho, veľmi často sa stávajú úrazy pri manipulácii s nimi, čoho dôvodom je nedodržovanie bezpečnostných zásad. Pre bezpečnú prácu s kľúčmi na uťahovanie matíc a skrutiek je dôležité používať iba kľúče, ktoré nemajú opotrebované čeluste alebo otvory, dôležité je i dávať si pozor, aby sa kľúče nevyšmykli, aby sme nemali mastné ruky a podobne (1).

Skrutkovače

Sú to nástroje, ktorými sa riadia, otáčajú alebo uťahujú skrutky či nejaké iné strojové súčasti. Pozostáva z hlavy, valcovitej rukoväte a hriadeľa, ktorý je zakončený hrotom podľa druhu skrutky. Rozlišujeme rôzne druhy alebo tvary skrutkovačov. Môžu byť otáčané ručne a poháňané pomocou elektrického či iného motora. Pri manipulácii so skrutkovačmi sa často stávajú úrazy. Ich dôvodom sú najmä ich nesprávne nabrúsenie, čo spôsobuje vyskočenie skrutkovača z drážky skrutky. Pre bezpečnú prácu so skrutkovačom je potrebné používať na skrutku vhodnú veľkosť skrutkovača, nemôže sa používať ako sekáč, dláto a podobne a ak pracujeme na elektrickom zariadení, musíme použiť skrutkovač, ktorý má ochrannú izoláciu (1).

3.6 Pracovný a školský úraz

Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci sa považujú za jednu z najdôležitejších oblastí aktivít, ktoré vykonávajú zamestnávatelia a taktiež aj zamestnanci. Rôzne štatistické údaje poskytujú informácie o úrazoch. Aj keď sa robia opatrenia rôzneho charakteru, počet úrazov a chorôb z povolania sa neznižuje. Tieto dôvody si vyžadujú zavedenie potrebných

systemových opatrení prostredníctvom zvýšenia efektívnosti vzdelávacieho procesu, týkajúce sa oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia a prostredníctvom zníženia úrazovosti ako na pracovisku tak aj pri vykonávaní rôznych iných činností mimo pracoviska. „Úraz je náhle poškodenie zdravia, nezávislé na vôli poškodeného v kontakte s okolitým prostredím“ (10, s.44).

Úrazy vznikajú vo väčšine prípadov z nedisciplinovanosti, keď sú žiaci alebo pedagógovia nepozorní, ak podceňujú vlastné schopnosti a taktiež ak porušujú stanovené bezpečnostné predpisy. Na základe rôznych analýz, ktoré ukazujú a popisujú jednotlivé príčiny úrazov, ku ktorým dochádza v pracovnom prostredí, ktoré ďalej poukazujú na prevádzkové nehody a poruchy technických zariadení sa dá konštatovať, že faktorom, ktorý spôsobuje tieto úrazy, je ľudský faktor. V súčasnosti sa tento činiteľ nedá vylúčiť procesu práce, preto je dôležité venovať náležitú pozornosť prevenciám, ktoré sú zamerané proti úrazom či haváriám, rovnako na výchovu pracovníkov a žiakov, pričom si musia osvojiť vedomosti týkajúce sa BOZP. Ak chceme predchádzať rôznych úrazom, nehodám a poruchám, je potrebné si zistiť informácie o množstve, závažnosti, príčinách ako aj o zdrojoch ich vzniku. Tento krok je možné uskutočniť prostredníctvom registrácie a evidencie pracovných úrazov, nehôd a porúch a taktiež prostredníctvom ich analýzy. Výsledkom týchto opatrení je vypracovanie potrebných opatrení, ktoré majú pomôcť predchádzaniu úrazov a chorôb z povolania.

Organizácie sú povinné zisťovať a neustále sledovať zdroje, príčiny, početnosť a závažnosť úrazov, ktoré sa udiali v práci. Zo získaných informácií je následne možné vykonať potrebné rozbory o vývoji pracovnej úrazovosti a vykonať opatrenia, ktoré budú účinné pre predchádzanie takýchto úrazov z podobných zdrojov a príčin. Opatrenia zahŕňajú aj ohlasovanie prevádzkových havárií a porúch jednotlivých zariadení. Ich správnym stanovením je možné predchádzať haváriám a takisto je možné odstraňovať aj nedostatky organizácie práce (10).

3.6.1 Registrácia a evidencia školských úrazov

„Registrovaný školský úraz je poškodenie zdravia dieťaťa, žiaka alebo študenta, ak sa stal pri výchovno-vzdelávacej činnosti na základných školách, základných umeleckých školách, stredných školách, špeciálnych školách, školských zariadeniach

a vysokých školách alebo nepovinnej činnosti, ktoré organizujú školy alebo v priamej súvislosti s ňou, a ak sa stal pri činnostiach, ktoré nie sú vyššie uvedené, a ak ich žiak vykonal na príkaz alebo so súhlasom učiteľa alebo povereného zamestnanca školy“ (7, Čl. 1).

Registrovaným školským úrazom je úraz, z dôvodu ktorého sa žiak nezúčastnil školského vzdelávania. Dĺžku neprítomnosti stanovuje lekár, ktorý daného žiaka ošetril a to na minimálne tri dni. Škola alebo školské zariadenie následne spíše záznam o registrovanom školskom úraze, ktorý sa uvádza v prílohe č.1 a to najneskôr do štyroch dní od oznámenia vzniku registrovaného školského úrazu. V prípade neplnoletého žiaka sa spísania tohto úrazu zúčastňuje jeho zákonný zástupca. Za registrovaný školský úraz sa nepovažuje úraz, ku ktorému došlo v rámci praktického vyučovania, odbornej praxi, ktorú vykonáva fyzická alebo právnická osoba na základe dohody, brigády alebo inej činnosti. Tento úraz sa označuje pojmom registrovaný pracovný úraz.

Neregistrovaným školským úrazom je úraz, z dôvodu ktorého sa žiak nezúčastnil školského vyučovania. Dĺžku jeho neprítomnosti stanovuje ošetrojúci lekár na menej ako štyri dni, ak úrazom dôjde k poškodeniu zdravia. Vyšetrenie úrazu zahŕňa zistenie okolností a príčin, ktoré podmienili vznik úrazu, miesta úrazu, svedkov úrazu, taktiež zahŕňa zdokumentovanie miesta úrazu v prípade závažného úrazu, dôležité je uviesť meno a priezvisko pedagóga, ktorý uskutočňoval dozor v čase, kedy vznikol úraz alebo sa môže uviesť aj meno a priezvisko zamestnanca, ktorý zadal žiakovi vykonať činnosť, pri ktorej daný úraz vznikol. Na základe vnútorných predpisov škola určuje, komu a akým spôsobom bude oznámený vznik úrazu a nebezpečnej udalosti (7).

Evidencia neregistrovaných školských úrazov

Školské zariadenia majú za povinnosť evidovať neregistrované školské úrazy. Evidencia zahŕňa údaje o mene, priezvisku, dátume narodenia zraneného žiaka, ďalej deň, hodinu, mesiac a rok, kedy úraz vznikol, rovnako aj miesto, kde k tomuto úrazu došlo. Evidencia taktiež obsahuje aj popísanie situácie, ktorá spôsobila úraz, charakterizuje úraz, jej svedkov, meno a priezvisko pedagóga, ktorý uskutočňoval dozor v okamihu, kedy úraz vznikol. Dôležité je zapísať dátum uskutočnenia úrazu (7).

Spisovanie záznamu o registrovanom školskom úraze

Spisovanie záznamu týkajúceho sa registrovaného školského úrazu uskutočňuje pedagóg, ktorý mal v okamihu vzniku úrazu robiť dozor. Ďalšími osobami, ktoré môžu spisovať záznam sú triedny učiteľ žiaka alebo iný zamestnanec, ktorého poveril riaditeľ školy a dekan vysokej školy.

Úlohou školy je aj vyšetriť každý úraz, ktorý sa žiakovi prihodí. Na základe tohto dokáže zistiť, či daný úraz má vlastnosti a požiadavky na registrovaný školský úraz. Ďalej musí zistiť i príčiny úrazu, kto ho spôsobil a taktiež zistiť okolnosti vzniku úrazu. Škola prijíma a vykonáva opatrenia, ktoré sú potrebné na zabránenie opakovania podobných úrazov. Niektoré oznámenia o registrovanom školskom úraze má škola za povinnosť posielat' Ministerstvu školstva Slovenskej republiky a to vtedy, ak ide o ťažkú ujmu na zdraví žiaka alebo ak došlo k smrteľnému úrazu. V tomto prípade je škola povinná poslať toto oznámenia najneskôr do jedného mesiaca od spísania daného úrazu. Vzor záznamu o registrovanom školskom úraze sa nachádza v prílohe číslo 1 na strane 48 (7).

Štatistická evidencia o úrazovosti žiakov a študentov

Školy, školské zariadenia ako aj vysoké školy majú za povinnosť zaevidovať každý školský úraz aj prostredníctvom webovej aplikácie Úr (MŠ SR) 1-01. Ide o evidenciu, ktorá slúži štatistickým účelom a je potrebné ju evidovať do 7 kalendárnych dní od obdobia, kedy vznikol úraz (7).

Úschova dokladov

Školské zariadenia majú za povinnosť uchovávať záznamy o registrovanom školskom úraze a to v období do piatich rokov, odkedy tento úraz vznikol. Táto povinnosť platí rovnako aj pre evidenciu neregistrovaných školských úrazov (7).

3.6.2 Prvá pomoc pri úrazoch

Zákonník práce dáva za povinnosť všetkým pedagógom, študentom a žiakom dodržiavať počas vyučovania bezpečnostné predpisy. Žiaci základných škôl nemôžu vstupovať do priestorov a na miesta, ktoré sú pre ne nebezpečné platí, takisto si nemôžu vymieňať miesta v školskej dielni, pokiaľ im to pedagóg sám nedovolí, taktiež

bez súhlasu pedagóga nesmú zapínať akékoľvek stroje. Sú povinní prísne dbať na postupy práce, ktoré sú v škole stanovené a majú zákaz chytať sa spotrebičov, ktoré sú pokazené alebo chybné, ako ich aj používať a taktiež nemôžu používať chybné pomôcky, ktoré sú potrebné pri práci. Tieto opatrenia sú dôležité z hľadiska predchádzania nebezpečným pracovným úrazom.

V dnešnej dobe je používanie elektrického prúdu každodennou súčasťou a nevyhnutnosťou života ľudí. Preto je potrebné učiť deti a žiakov, už od ich raného detstva, ich pozitívnym i negatívnym účinkom pre neho ako i pre jeho bezprostredné okolie. Je to dôležité z dôvodu toho, aby žiak vedel v budúcnosti pomôcť nielen vtedy, keď sa stane niečo jemu ale i vtedy, ak sa stane nejaký úraz iným ľuďom. Žiak má mať osvojené pravidlá bezpečnosti, aby vedel predísť situáciám a úrazom, ktoré sú pre neho nebezpečné. Bezpečnostných pravidiel je niekoľko, patria sem napríklad zákaz dotýkania sa elektrických drôtov, ktoré sú spadnuté, zákaz opravovať poistky, kedy sa majú dať iba nové poistkové vložky, zákaz lezenia na stĺpy elektrického vedenia a na stromy, ktoré sa nachádzajú v blízkosti elektrického vedenia. Ďalej sa zaraďuje zákaz používania poškodených prívodných šnúr i elektrických zariadení, taktiež sa zakazuje opravovať výmena žiarovky, pokiaľ nie je odpojený spotrebič a samozrejme sa nesmú zapínať spotrebiče a vypínače, pokiaľ máme mokré ruky. V prípade úrazu spôsobeného elektrickým prúdom je žiak povinný zájsť k lekárovi, ktorý vykoná potrebné vyšetrenie a to aj dôvodu možných skrytých a neskorších následkov. Prvú pomoc je potrebné poskytovať čo najrýchlejšie a najrozsáhlejšie.

Pri záchranej práci sa postupuje tak, že sa v prvom rade postihnutý vyslobodí z dosahu elektrického prúdu, pričom je potrebné najprv dotýčny elektrický prúd vypnúť alebo postihnutého odtiaľ odtrhnúť. Ďalším krokom je začať s oživovacími pokusmi, v prípade že postihnutý žiak nedýcha, začať hneď s umelým dýchaním či s dýchaním z pľúc do pľúc. Pri nehmateľnom tepe je potrebné spraviť masáž srdca.

Po vykonaní týchto základných krokov záchrany je osoba, ktorá túto prvú pomoc vykonala, povinná privolať lekára. Po privolaní je táto osoba nútená oboznámiť o úraze rodiča alebo blízku osobu.

Organizácie alebo školské zariadenia sú povinné zaistiť podmienky pre poskytovanie prvej pomoci pre prípad možných úrazov. Vytvorenie týchto podmienok je dôležité ako pre prácu, tak aj vo výchove a pri vyučovaní. Pre zabezpečenie prvej

pomoci sú školy povinné vyškoliť dostatočný počet zdravotníkov a rozmiestniť ich tak, že ak sa vyskytne nejaký úraz, aby bol aspoň jeden zdravotník vždy k dispozícii. Dôležité je, aby škola zakúpila a bola vybavená lekárničkami, ktoré budú situované na dostupnom mieste pre všetkých. Škola má disponovať aj potrebnými informáciami o zdravotných zariadeniach, ktoré zahŕňajú adresu, ich telefónne čísla (9).

ZÁVER

Cieľom bakalárskej práce bolo priblížiť problematiku bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vo výchove a vzdelávaní. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci tvorí veľmi dôležitú sféru nášho každodenného života. Je nevyhnutné, aby sme ju dodržiavali, či už v domácom prostredí, v školských zariadeniach, v pracovnom prostredí a taktiež v zariadeniach a na miestach, kde trávime svoj voľný čas. Dodržiavanie týchto bezpečnostných zásad je potrebné na to, aby sme sa vyhli zbytočným zraneniam, ktoré ohrozujú naše zdravie a v závažnejších prípadoch aj náš život. Rozhodujúcim predpokladom na predchádzanie týchto negatívnych následkov je dodržiavanie predpísaných postupov na zabezpečenie bezpečnej práce.

V práci sme sa zamerali na výchovu a vzdelávanie na základných školách, kde sme opísali základné pojmy týkajúce sa spomínanej inštitúcie, a to sú edukácia, celoživotné vzdelávanie a opísali sme inštitúciu, na ktorú je táto práca zameraná, teda na základnú školu. V ďalšej časti sme sa venovali už konkrétne výchove a vzdelávaniu na základnej škole, definoval som štátny vzdelávací program, konkrétne jeho dve časti a to sú primárne vzdelávanie, označované ako ISCED 1 alebo ako prvý stupeň základnej školy a sekundárne vzdelávanie, označované ako ISCED 2 alebo ako druhý stupeň základnej školy. V poslednej časti sme poukázali na cieľ našej práce a to na bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na základných školách. Kapitola opisuje, čo je náplňou a cieľom výchovy a vzdelávania k BOZP ako u žiakov tak aj u lektorov. Náuku o uvádzanej problematike zabezpečujú pedagogický pracovníci, ktorí voči žiakom vystupujú v roli školiteľa BOZP. Zamerali sme sa aj na opísanie základných požiadaviek na pracovné prostredie ako aj na charakteristiku pracovných úrazov a ako ich evidovať.

Dodržiavanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je veľmi dôležité pre náš každodenný život. Bezpečnosť a ochrana zdravia sú zabezpečované rôznymi spôsobmi, ktoré opisujú zákony zamerané na danú problematiku a bakalárska práca obsahuje tiež určité bezpečnostné pravidlá, týkajúce sa práce v určitých zariadeniach.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

1. BOJNANSKÝ, M. 2002. *Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, výchove a vyučovaní v praxi škôl a školských zariadení*. Bratislava: SEducoS, 2002. 445s. ISBN 80-967146-7-8.
2. HAUSER, J. 2008. *Štátny vzdelávací program*. [Internet]. Bratislava, 2008. [cit. 2011.03.10.] Dostupné na internete:
http://www.minedu.sk/data/USERDATA/ATEMY/2008/20080619_SVP/20080722_SVP_ISCED_0-3.zip
3. HAUSER, J. 2008. *Štátny vzdelávací program pre 1. stupeň základnej školy v Slovenskej republike, ISCED 1, 2*. [Internet]. Bratislava, 2008. [cit. 2011.03.10.] Dostupné na internete:
http://www.minedu.sk/data/USERDATA/ATEMY/2008/20080619_SVP/20080722_SVP_ISCED_0-3.zip
4. KOLEKTÍV. 1991. *Zborník prednášok z BOZP pre pracovníkov školstva*. 1. vyd. Nitra: Inštitút výchovy a vzdelávania MPVŽ SR, 1991. 234 s. ISBN 80-236-0025-7
5. KRINCOVÁ, V. – DUCHOVIČOVÁ, J. – SLEZÁKOVÁ, T. – KOMORA, J. 2008. *Základy pedagogiky pre učiteľské odbory štúdia*. 1 vyd. Nitra: Pedagogická fakulta UKF, 2008. 238 s. ISBN 978-80-8094-445-2.
6. Metodické usmernenie č. 4/2009-R z 11. februára 2009 k zavedeniu jednotného postupu škôl, školských zariadení a vysokých škôl pri vzniku registrovaného školského úrazu a pri evidencii nebezpečných udalostí.
7. Metodické usmernenie č. 24/2006-R z 28. novembra 2006 k zavedeniu jednotného postupu škôl, školských zariadení a vysokých škôl pri vzniku registrovaného školského úrazu a pri evidencii nebezpečných udalostí.
8. Rozhodnutie Európskeho parlamentu a rady č. 1720/2006/ES z 15. novembra 2006.
9. VARGOVÁ, M. 2007. *Metodika pracovnej výchovy a pracovného vyučovania*. Nitra: Pedagogická fakulta UKF, 2007. 150 s. ISBN 978-80-8094-171-0.
10. VARGOVÁ, M. - DEPEŠOVÁ, J. 2010. *Pedagogické aspekty bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci*. 1 vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2010. 184 s. ISBN 978-80-8094-817-7.

11. VIČÍKOVÁ, A. – PIAČEKOVÁ, M. 1997. *Pedagogická príprava lektorov*. Bratislava: Výskumný a vzdelávací ústav bezpečnosti práce – odbor vzdelávania BOZP, 1997. 42 s.
12. Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky z 23. júla 2008 č. 320 o základnej škole.
13. Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky z 18. augusta 2006 č. 500 ktorou sa ustanovuje vzor záznamu o registrovanom pracovnom úraze.
14. Vyhláška Slovenského úradu bezpečnosti práce o zmene a doplnení vyhlášky Slovenského úradu bezpečnosti práce č. 59/1982 Zb., ktorou sa určujú základné požiadavky na zaistenie bezpečnosti práce a technických zariadení, 484/1990.
15. Zákon NR SR č. 124/2006 z 2. februára 2006 o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
16. Zákon NR SR č. 245/2008 z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
17. Zákon NR SR č. 568/2009 z 1. decembra 2009 o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
18. Zákon NR SR č. 596/2003 z 5. novembra 2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

PRÍLOHY

Príloha 1. Vzor záznamu o registrovanom školskom úraze

Záznam o registrovanom školskom úraze

Škola:..... číslo telefónu:

Adresa: PSČ

Nadriadený orgán, zriaďovateľ (adresa):

1	Meno, priezvisko zraneného Dátum narodenia Trieda, ročník, semester
2	Bydlisko zraneného Rodinný stav Počet nezaopatrených detí rodičov zraneného - u ženatých (vydatých) žiakov
3	Meno, priezvisko , bydlisko zákonného zástupcu, ak je zranený neplnoletý
4	Hodina ..... deň ..... mesiac ..... rok vzniku úrazu Miesto, kde došlo k úrazu..... Druh zranenia ¹⁾ ..... Zranená časť tela .....
5	Ide o úraz smrteľný? Zranený zomrel ihneď ? Alebo neskôr (dátum) ..... Ide o úraz s ťažkou ujmovou na zdraví ?
6	Opis priebehu úrazu <i>Zdroj úrazu 2)</i> <i>Kód zdroja úrazu</i> <i>Príčina úrazu</i> <i>Kód príčiny úrazu</i>
7	Kto vykonával v čase a na mieste úrazu pedagogický dozor a akým spôsobom? Ako, kedy a kým bol zranený poučený o zásadách bezpečného správania vo vzťahu k úrazu?

1) § 123 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

8	Čo bolo v čase vzniku úrazu na mieste úrazu v nesprávnom alebo nebezpečnom stave? Ktorý predpis škola porušila?
9	Čo zranený robil nesprávnym alebo nebezpečným spôsobom ? Ktorý predpis porušil zranený ?
10	Bol úraz spôsobený alebo ovplyvnený inou osobou (meno a adresa), vznikol následkom spolupôsobenia prírodných živlov alebo zvierat?.
11	Utrpel zranený škodu na veciach, a akú? Aká škoda vznikla pri úraze škole?

2) vyplňovať podľa vyhlášky MPSVaR SR číslo 500/2006 Z. z.

Dátum spísania záznamu o registrovanom školskom úraze

Dátum vyšetrenia registrovaného školského úrazu:

Vyjadrenie zákonného zástupcu žiaka k úrazu:

.....
Podpis zraneného (podľa možností)
u neplnoletého aj podpis zákonného
zástupcu

.....
Podpis zamestnanca vykonávajúceho
pedag. dozor

.....
Podpis riaditeľa školy
alebo dekana VŠ a pečiatka školy

Podpisy svedkov .....

.....
Podpis rady školy alebo zamest. rady alebo zamest.
dôverníka alebo funkcionára odborovej organizácie

12	<p>Na odstránenie príčin vzniku úrazu vykoná vedenie školy tieto opatrenia:</p> <p>a) organizačné a technické</p> <p style="text-align: right;">Termín:</p> <p>b) výchovné</p> <p style="text-align: right;">.....</p> <p style="text-align: right;">Podpis zamestnanca zodpovedného za splnenie prijatých opatrení</p>
13	<p>Vyjadrenie rady školy alebo zamestnaneckej rady alebo zamestnaneckého dôverníka alebo ZV odborovej organizácie k navrhovaným opatreniam (12)</p> <p style="text-align: right;">.....</p> <p style="text-align: right;">Pečiatka a podpis</p>
14	<p>Záznam o kontrole vykonaných opatrení.</p> <p>Dátum kontroly:</p> <p>Meno, priezvisko a podpis osoby, ktorá vykonala kontrolu:</p>
15	<p>Adresa zdravotníckeho zariadenia, kde bol zranený ošetrovaný (liečený)</p>
16	<p>Ďalšie doplňujúce údaje , počet vymeškaných vyučovacích dní v dôsledku úrazu</p>

(6).